

Ochrana oznamovatelů

LIBOR VAŠÍČEK / MATÚŠ BALIAK

LEGAL PARTNERS, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ, S. R. O.

Článek se zabývá povinnostmi příspěvkových organizací v oblasti whistleblowingu s ohledem na nedávno uplynulou lhůtu k transpozici směrnice o ochraně oznamovatelů a metodiku o přímém účinku této směrnice vydanou Ministerstvem spravedlnosti ČR. Analyzujeme rovněž okruh adresátů povinností, jak jej navrhuje zatím nepřijatý návrh zákona o ochraně oznamovatelů, a v krátkosti také povinnosti ze zákona a směrnice vyplývající.

Směrnice o ochraně oznamovatelů

Je tomu již více než dva roky, co Evropská unie přijala směrnici č. 2019/1937, o ochraně osob, které oznamují porušení práva, známou spíše jako směrnici o ochraně whistleblowerů. Lhůta k transpozici veřejně diskutované úpravy do českého právního řádu marně uplynula v polovině prosince 2021. Důsledkem pozdního promítnutí povinností plynoucích členským státům EU začala být směrnice na našem území přímo účinná. To zjednodušeně znamená, že soukromé subjekty se mohou dovolat (i soudně) práv upravených směrnicí vůči státu a jeho orgánům (subjektům veřejného práva), povinnosti jim však do přijetí zákona nevznikají. V podstatě jde o princip, že za chybu státu (kvůli nedostatečně rychlé transpozici) má pykat stát a jeho orgány, ne však soukromé osoby.

Které organizace je ale možné považovat za stát nebo jeho orgán? Ministerstvo spravedlnosti ČR použilo k výkladu pojmů (v první verzi vydané metodiky) poněkud nevhodně neurčitěho právního označení veřejná instituce, užívaného zákonem

o svobodném přístupu k informacím. Podle tohoto výkladu by se totiž mohlo zdát, že se přímá účinnost směrnice vztahuje i na příspěvkové organizace zřízené obcemi a kraji. Ty však nelze považovat za státní orgán, jelikož nemají oprávnění vrchnostensky rozhodovat o subjektivních právech a povinnostech soukromých osob a jejich činnost nepodléhá přímé státní kontrole (činnost organizací je typicky prováděna v samostatné působnosti obcí a krajů a její kontrolu vykonávají zřizovatelé). Povinnost zavést vnitřní oznamovací systém před přijetím zákona o ochraně oznamovatelů tak mají pouze vybrané veřejné instituce, veřejné vysoké školy nebo státní nemocnice a příspěvkové organizace mezi ně, na rozdíl od svých zřizovatelů (obcí a krajů), ale nepatří.

Návrh zákona o ochraně oznamovatelů

Povinnými subjekty mají být podle návrhu zákona o ochraně oznamovatelů (i) veřejní zadavatelé s výjimkou obcí s méně jak 5 000 obyvateli, které nejsou obcemi s rozšířenou působností; (ii) zaměstnavatelé, kteří v uplynulém kalendářním čtvrtletí zaměstnávali v průměru nejméně 25 zaměstnanců (podle pozměňovacího návrhu č. 8379 s více než 50); (iii) zaměstnavatelé, bez ohledu na počet zaměstnanců, podnikající ve specifických vyjmenovaných oborech, např. pojišťovny, banky, či subjekty podnikající na kapitálovém trhu; (iv) orgány veřejné moci vykonávající působnost v oblasti správy daně z příjmů a další.

Na to, aby byla právnícká osoba považována za povinný subjekt, stačí, aby spadala alespoň do jedné z výše uvedených kategorií. U právníckých

osob, které jsou veřejnými zadavateli, tedy již nebude nutné zkoumat, kolik mají zaměstnanců. Veřejným zadavatelem je přitom podle § 4 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, Česká republika nebo Česká národní banka, ale i státní příspěvkové organizace, územní samosprávné celky a jejich příspěvkové organizace. Za veřejného zadavatele se dále považují i právnícké osoby zřízené nebo založené za účelem poskytování potřeb veřejného zájmu, které jsou převážně (z více než 50 %) financované, a tedy závislé na jiném veřejném zadavateli. Výše podílu činností, jež jsou vykonávány za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, tedy ty nemající průmyslovou nebo obchodní povahu, ve vztahu k ostatním činnostem daného subjektu přitom není důležitá. V zásadě postačí i okrajový výkon činnosti za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu. Veřejnými zadavateli tak mohou být ústavy, spolky ale i obchodní společnosti.

Vnitřní oznamovací systém

Směrnice i návrh zákona o ochraně oznamovatelů předepisují povinným subjektům závazek přijmout opatření, která umožní nejen jejich zaměstnancům, ale i jiným fyzickým osobám (dodavatelům, uchazečům o zaměstnání), které se dozvěděly o porušení vybraných právních předpisů z oblasti například zadávání veřejných zakázek nebo ochrany soukromí a osobních údajů, oznámit tuto zjištění. Oznámení mají být následně prošetřena oprávněnou osobou, která oznamovateli potvrdí jejich přijetí i výsledek šetření a přijatá nápravná opatření. Oprávněná osoba, ať již zaměstnanec, najatý advokát nebo obchodní společnost, jež byla svěřena oznamovací agenda, má v celém procesu zásadní roli. Povinností této osoby je zachovávat důvěrnost informací a totožnosti oznamovatele za účelem jeho ochrany před případnými odvetnými opatřeními, jakož

i nezávisle posoudit (prošetřit) učiněná oznámení a o celé této činnosti vést evidenci. Informace o oprávněné osobě, přijatých opatřeních a možnostech podání oznámení musí povinný subjekt zpřístupnit na svých internetových stránkách.

Panika není na místě

Povinnost zavést vnitřní oznamovací systém se spíše dříve, nežli později bude týkat většiny právnických osob a nejspíše všech příspěvkových organizací. Aktuálně totiž nic nenasvědčuje

tomu, že by měl být okruh povinných příspěvkových organizací omezen počtem zaměstnanců, jak tomu je v případě soukromých zaměstnavatelů. I přesto, že zřízení oznamovacích kanálů působí na první dojem komplikovaně a namáhavě, není nutné panikařit. S ohledem na omezení právních oblastí, na které se oznámení budou vztahovat, a možnost využití externího oznamovacího systému zřízeného a vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR lze očekávat pouze minimální vytižení přijatých vnitřních systémů.

Příspěvkové organizace navíc budou zřejmě mít možnost sdílet vnitřní oznamovací systém se svým zřizovatelem, obcí nebo krajem, tedy se subjekty, na které se uplatní přímý účinek směrnice. Zásadní tak především bude vyhnout se poměrně vysokým pokutám za nesprávnou implementaci opatření nebo nedostupnost systému. Považujeme proto za vhodné a praktické, aby se příspěvkové organizace připravě a zprovoznění těchto systémů začaly věnovat již nyní, společně se svými zřizovateli. ■

Kalendárium výstav

Podklady pro Věstník AMG

Informujte o výstavách, které se ve Vašem muzeu či galerii uskuteční v průběhu roku 2022 prostřednictvím **Kalendária výstav** v příloze *Věstníku AMG* či na webových stránkách AMG. Aktuální přehledy, jakékoliv změny a aktualizace zaslejte na e-mail: kalendarium@cz-museums.cz. Jen tak mohou být Vaše aktivity propagovány!

Ročník 2022

Věstník AMG č. 2/2022 – **31. března 2022** (výstavy **od 15. dubna do 31. června 2022**)

Věstník AMG č. 3/2022 – **30. května 2022** (výstavy **od 15. června do 31. srpna 2022**)

Věstník AMG č. 4/2022 – **31. července 2022** (výstavy **od 15. srpna do 31. října 2022**)

Věstník AMG č. 5/2022 – **30. září 2022** (výstavy **od 15. října do 31. prosince 2022**)

Věstník AMG č. 6/2022 – **30. listopadu 2022** (výstavy **od 15. prosince 2022 do 28. února 2023**)

V **Kalendáriu výstav** jsou prezentovány výstavy/stálé expozice **pouze řádných členů AMG**.

Kontakt pro Kalendárium výstav:

Mgr. Vendula Potůčková Jurášová

Tel. +420 224 210 037, mobil AMG: +420 736 438 611

E-mail: kalendarium@cz-museums.cz

Adresář muzeí a galerií ČR v roce 2022

Na základě Vámi zasláných podkladů pravidelně aktualizujeme **Adresář muzeí a galerií ČR** na webu AMG. Formulář spolu s návodem na jeho vyplnění jsou k dispozici na adrese <http://www.cz-museums.cz>. Vyplněné dotazníky, resp. **POUZE** výčet údajů, které si přejete aktualizovat, zasílejte průběžně během celého roku 2022.

Kontakt pro Adresář muzeí a galerií ČR:

Mgr. Vendula Potůčková Jurášová

Tel. +420 224 210 037, mobil AMG: +420 736 438 611

E-mail: adres@cz-museums.cz